

De beelden in de binnenkamer

Door Helene Bos.

Ezech.8.: Ezech. wordt door de Heer in de geest naar de tempel gebracht en moet door de muur heenbreken en een deur doorgaan. Dan ziet hij dat op de wanden allerlei afbeeldingen staan van gruwelen, van allerlei kruipend gedierte en van de afgoden van het huis Israëls. En verder ziet Ezechiël dat daar 70 oudsten staan uit het huis Israëls die die afgoden en die gruwelen aanbidden. En dan zegt de Here tegen hem: hebt gij gezien mensenkind wat de oudsten van het huis Israëls in het donker doen, ieder in zijn kamer met afbeeldingen? Want zij denken: de HERE ziet ons niet.

In het Nieuwe Testament zegt Paulus een paar keer, o.a. in de brief aan de Korinthiers dat wij een tempel zijn van de Heilige Geest.

Ik geloof dat het van belang is dat wij ons realiseren dat wij ook in deze tempel een binnenkamer, een voorraadkamer, hebben waar afbeeldingen binnenkomen en waar die afbeeldingen opgeslagen worden. Die afbeeldingen kunnen op verschillende manieren naar binnen komen. Dat is niet verkeerd, God heeft ons zo gemaakt. Het is zelfs zo dat als we geen beelden zouden hebben dat een enorme belemmering zou zijn voor ons denken. We kunnen eigenlijk alleen maar denken met behulp van beelden. Dus het is op zichzelf niet verkeerd, maar we moeten ons realiseren wat de aard van de afbeeldingen is.

Ik ben erop gekomen om er over na te gaan te denken, halverwege de jaren tachtig. Het viel me op, in Amsterdam, dat er steeds meer posters kwamen met impliciete boodschappen die ondermijnd zijn, die christelijke waarden aantasten, die onrein zijn, die leugenachtig zijn. Op een bepaald moment was er een poster die aan de buitenkant, op enige afstand bezien, op het eerste gezicht heel erg mooi was, maar waarvan, dichterbij gekomen, de boodschap impliciet vreselijk was. Het was een jongetje dat er uitzag als een soort russisch prinsje, heel mooi, met een heel mooi jasje aan. En met één hand hield hij zijn jasje een beetje open. Die poster was een reclameaffiche voor een tentoonstelling van russische, of oost- europeese, naaktfotografie. Als je dichterbij kwam zag je dat dat jongetje helemaal geen russisch prinsje was maar dat het een straatschoffie was dat opgemaakt was. Hij had de handjes van een straatschoffie. En het was duidelijk dat het jongetje geld verdiende met of prostitutie of met poseren, misschien wel voor porno. De suggestie werd gewekt: Als je komt mag je ook onder mijn jasje kijken. En hoewel de poster bedoeld was als aanmoediging om naar die tentoonstelling te komen kijken, dat was de expliciete boodschap, was de impliciete boodschap dat kinderprostitutie en kinderporno niet erg zijn. En dat je het zelfs kunt associëren met kunst. Ik was heel erg boos over deze poster, ik was verontwaardigd en ook ontzet. Maar het heeft me even wat tijd gekost voor het tot me doordrong waarom ik nou zo ontzet was. Om me te gaan realiseren dat er naast de expliciete een impliciete boodschap was. In de tijd die volgde werd ik me er steeds meer van bewust dat het van belang is dat we gaan onderscheiden wat de impliciete boodschappen zijn die afbeeldingen aan ons geven.

In de loop van ons leven krijgen we allerlei afbeeldingen tot ons. Bijv. herinneringen, die in ons opkomen in de vorm van afbeeldingen, beelden. Als ik me probeer te herinneren hoe mijn moeder was, wie mijn moeder was, dan krijg ik herinneringen in de vorm van een afbeelding. Herinneringen kunnen lief, fijn zijn, ze kunnen ook heel pijnlijk zijn. Ze kunnen ontroerend zijn, maar ook beangstigend. We kunnen ook traumatische herinneringen hebben.

Er zijn ook afbeeldingen in de vorm van indrukken die we in de loop van ons leven opgedaan hebben. B.v. een herinnering aan een fijne kerst, dat kan zijn een kerst die echt wit was, of je herinnert je hoe die kerstmaaltijd was. Of de dag dat je gedoopt werd. Indrukken, b.v. van een landschap wat je onthouden hebt en wat je ontroerd heeft of wat erg tot je gesproken heeft. Ook beschrijvingen, die kunnen een beeld bij ons oproepen, zij geven een beeld bij ons. Er zijn natuurlijk illustraties van boeken, kinderboeken die we gelezen hebben, de prentenboeken die we gezien hebben. Ook de schilderijen die we gezien hebben en die tot ons gesproken hebben en die we opgeslagen hebben, die opgeslagen liggen in die voorraadkamer, in die binnenkamer. Foto's die we gezien hebben, films, televisieprogramma's.

Al die afbeeldingen blijven ergens, die verdwijnen niet zomaar weer uit ons leven. Misschien een aantal wel, maar veel blijven bij ons, die slaan we in onszelf op. En ik zou dat in dit verband willen noemen: in de binnenkamer, de voorraadkamer.

En al die afbeeldingen oefenen invloed uit op onze ontwikkeling, ik heb al genoemd op ons denken, maar ook op onze ideeën over: wie ben ik? wie ben ik als vrouw? wat is een meisje? wie ben ik in een relatie tot een man? als moeder? wat is een moeder?

wat is een vader? wie is God als Vader? wat betekent dat dat God een Vader is? wat is een gezin?
 In al die ideeën en gedachten oefenen de beelden die we van vroeger en in de loop van ons leven hebben gekregen invloed op ons uit. En niet alleen de beelden maar ook de emoties die er aan verbonden zijn. Traumatische ervaringen, de pijn daarvan is heel belangrijk. Heel diep in ons hart. Ook blijdschap, maar ook gevoelens van afgewezen zijn. Gevoelens van teleurgesteld zijn, gevoelens van er niet bij te horen, gevoelens van het niet goed gedaan te hebben, van gefaald hebben. Al die gevoelens zijn gebonden ook weer aan afbeeldingen van herinneringen. En die oefenen invloed uit op de ontwikkeling van onze persoonlijkheid.

Daar wil ik graag over praten. Dat het van belang is dat we gaan onderscheiden: wat doen de afbeeldingen die we bij ons dragen, wat voor soort afbeeldingen hebben we al bij ons, wat kunnen we daar mee doen? En: welke soort afbeeldingen laten we toe?

God heeft ons zo gemaakt dat beelden belangrijk zijn. Hij gebruikt zelf beelden in Zijn taal [n.b. Leanne Payne: images are the language of the heart!]. Als Hij tot ons spreekt in Zijn Woord, dan komen we heel veel beeldspraak tegen. B.V. Jezus zegt van zichzelf: "Ik ben de deur", maar Hij is natuurlijk niet een deur. Maar Hij noemt dat als voorbeeld, en wij begrijpen, we snappen wat Hij bedoelt op een gegeven ogenblik. Er staat: de aarde is de voetbank van Zijn voeten. Als we niet zouden weten wat een voetbank is, dan snappen we die hele beeldspraak niet.

Maar dank zij het feit dat we weten wat een voetbank is snappen we de uitdrukking, voor zover dat kan, min of meer. Jezus is het Lam. Maar ook in de psalmen komen we heel veel beeldspraak tegen. En dat is eigenlijk in de hele Bijbel zo. God gebruikt beelden in Zijn taal tegen ons. Hij heeft ook afbeeldingen gegeven om Israël te leren. B.v. In Hebr.9: 23 lezen we dat God aan het volk Israël afbeeldingen gegeven heeft van de hemelse dingen. En dan gaat het erover dat Hij aan Mozes een voorbeeld liet zien van de tabernakel (die niet met handen gemaakt is, van voor de schepping!) .En Mozes moest in navolging van dat voorbeeld de tabernakel maken voor het volk Israël. In Hebr.9:9 staat dat die beelden een zinnebeeld waren voor de tegenwoordige tijd. Als de Hebr. schrijver het heeft over het voorhangsel, dan zegt hij dat dat een zinnebeeld is voor de tegenwoordige tijd, nl. nu is het voorhangsel gescheurd, maar dat was toen nog niet zo.

Die afbeeldingen die God aan het volk Israël gaf, b.v. in de hele dienst in en rondom de tabernakel die hadden een zinnebeeldige, symbolische waarde en die verwezen naar de werkelijkheid erachter. In die zinnebeelden, in die symbolen werd de werkelijkheid erachter a.h.w. "samengevat". B.v. lezen we in 2Kron.6:11 over de ark. Daar wordt gezegd: "de ark waarin het verbond des Heren berust". Daar wordt niet gezegd dat in de ark de stenen tafelen liggen met de wetten. Nee, de ark zelf, dus niet in de kubieke inhoud, maar in het maaksel, het bouwsel, de kist die ark was, in de ark zelf, onder het verzoendeksel, berustte het verbond des Heren. En die ark was een zinnebeeld van Jezus. Alle voorwerpen moesten met bloed gereinigd worden en die verwezen naar de werkelijkheid erachter, dat wij, dat alles van ons gereinigd moet worden door het bloed van Christus. Bloed op zich reinigt niet, dat geeft vlekken. Maar, en daaruit kun je concluderen dat als voorwerpen besprenkeld waren met bloed en op die manier geacht werden gereinigd te zijn, dat dat bloed verwees naar de werkelijkheid erachter. Maar dat God het zag alsof die werkelijkheid al toegepast kon worden in dat bloed. Een voorbeeld dat daarmee vergelijkbaar is, is de koperen slang. We lezen in Num.21, dat het volk Israël heeft gemord, en God stuurt slangen. Mozes gaat pleiten voor het volk. En in tegenstelling tot de andere keren zegt God nu niet dat de plaag zal ophouden. Nee, Hij zegt: "Mozes, je moet een slang maken van koper, en die moet je op een staak zetten. Ieder die naar die slang kijkt zal genezen worden". Nou, iedereen die naar die slang keek werd ook genezen. En wij begrijpen dat het niet het stuk koper was waarin de genezing was. Ze werden genezen omdat die koperen slang verwees naar de genezing die er is in de Here Jezus als Hij verhoogd is op het kruis. De genezing is in de gekruisigde Christus, en de slang verwees daarnaar. Hij verwees naar de werkelijkheid erachter die nog vervuld moet worden. We hebben daarin te maken met wat we noemen "symbolen". En het is van belang omdat we zoveel symbolen tegenkomen in onze tijd, altijd zijn er symbolen geweest, maar het lijkt wel alsof er in onze tijd een nieuwe aandacht komt voor symbolen. En daarom geloof ik dat het van belang is dat we ons realiseren: wat is een symbool? en: welke plaats nemen ze in?

Om te begrijpen wat symbolen zijn wil ik er gewoon een paar noemen. Bijv. een vlag, een vlag staat a.h.w. in bepaalde situaties voor het land waarvan het de vlag is. Bijv. de Palestijnen nemen zo nu en dan een Israëlische vlag die ze vervolgens verbranden of kapot scheuren. om aan te duiden dat zoals zij die vlag kapot scheuren ze vinden dat het land Israël verwoest moet worden. Er zijn gevallen dat er een foto genomen wordt van iemand en die wordt dan kapot gescheurd, a.h.w. om aan te duiden: ik doe je uit mijn leven.

Er zijn ook andersoortige symbolen, symbolen die ergens voor staan. Bijv. de toga van een rechter bedoelt aan te duiden dat die rechter onpartijdig is. Die rechter zit daar niet in zijn eigen pak, die zit daar niet namens zichzelf, maar hij zit daar namens een gezag dat hij vertegenwoordigt en dat wordt uitgedrukt in dat kled. Dat is hetzelfde met een politieagent. Een politieagent kan in pyama op een kruispunt gaan staan maar dan wordt

hij omvergereden als hij probeert auto's tegen te houden. Maar diezelfde politieagent in uniform kan het verkeer van Rotterdam tot Den Haag stoppen, als hij op het goede kruispunt gaat staan.

Ring die mensen aan elkaar geven bij een huwelijk duiden iets aan van eeuwige trouw. Maar ook de schelp van Shell duidt iets aan. Als we die schelp zien in de verte als we ergens rijden dan weten we dat daar langs de weg een benzinstation is van de firma Shell waar je benzine kunt kopen. We kennen andere symbolen die ergens voor staan, b.v. het teken van de Nederlandse Spoorwegen, als je dat op een gebouw ziet staan dan weet je dat daar een station is. Een hakenkruis dat neo-nazisten met zich meedragen. Als we dat zien dan weten we welk soort organisatie daar demonstreert.

We kennen ook andere symbolen, die ons dierbaar zijn. Bijv. het kruis. Het is gemaakt van twee stukken hout, maar het be-teken-t voor ons, het verwijst naar, de werkelijkheid van het lijden en sterven van Jezus voor ons. De symbolen water, en brood en wijn die we tegenkomen bij de doop en bij het avondmaal die verwijzen naar de werkelijkheid erachter. En dat is een geestelijke werkelijkheid. Dat is een werkelijkheid die niet ver weg is. Je zou haast kunnen zeggen: die symbolen vatten die werkelijkheid samen. Je hebt niet een heleboel woorden nodig om het te gaan uitleggen. Maar je hebt op dat moment het symbool en dan weet je wat je bedoelt. Het is duidelijk in het O.T. dat God bij Zijn volk centraal wilde staan in hun leven. De tabernakel staat letterlijk centraal. De stammen worden gelegd rondom de tabernakel. ook de wetten zijn allemaal op God betrokken. Als je de wet op die manier gaat lezen dan ga je begrijpen dat David in, b.v. Psalm 119 zegt: hoe lief heb ik Uw wet, ze is mijn overdenking dag en nacht. Omdat je merkt dat al die wetten eigenlijk met God te maken hebben. Ze dagen je uit om over God na te denken, en dat is precies wat God wil. In Deut.6 zegt Mozes, namens God, vers 4: "Hoor Israel, de HERE is onze God, de HERE is een. Gij zult de HERE uw God liefhebben met geheel hart, met geheel uw ziel en met geheel uw kracht. Wat ik u heden gebied zal in uw hart zijn. Gij zult het uw kinderen inprenten en daarover spreken wanneer gij in uw huis zit, wanneer gij onderweg zijt, wanneer gij nederligt, en wanneer gij opstaat. Gij zult het ook tot een teken op uw hand binden en het zal u een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn, en gij zult ze schrijven op de deurposten van uw huis en aan uw poorten". Er over praten wanneer je neerligt en wanneer je opstaat, dus eigenlijk steeds. Dat is het onderwerp waar je over praat. Je hebt het als een teken tussen je ogen, d.w.z. het bepaalt waar je naar kijkt. Je hebt het als een teken op je hand, het bepaalt wat je doet. Je hebt het op de deurpost van je huis, als je naar buiten gaat, dan bepaalt het: waar ga je heen? En je hebt het op de poort van je huis als je terugkomt. Waar ben je geweest, wie breng je mee? Wie komt er in je huis binnen en wat komt er in je huis binnen? In dit gedeelte laat God zien hoe Hij wil dat mensen met Hem leven. Hij wil centraal staan in hun leven.

Dat is helemaal fout gegaan, dat weten we. We hebben gezien wat er in Ezech. gebeurde. Dat er erg veel afgoderij gepleegd werd. En in Jer. 31 zegt de HERE tegen Jer.: Ik zal een nieuw verbond met hen sluiten, een ander soort verbond dan Ik vroeger met het volk Israël gesloten heb. Ik ga een nieuw soort verbond met hen sluiten, en dan leg Ik mijn wetten in hun binnenste. Dan schrijf Ik ze in hun hart. En dat betekent eigenlijk dat dat dan gaat bepalen hoe we gaan leven. Dat God centraal is in ons leven. In 1Kor. 10 zegt Paulus dat de geschiedenissen opgetekend zijn omdat ze een les zijn voor ons. Het zijn a.h.w. afbeeldingen met een les voor ons.

In de kerken zijn om die reden vroeger toen er nog geen boeken waren afbeeldingen opgehangen. En die afbeeldingen waren bedoeld om onderwijs te geven. Je had in de kerken afbeeldingen, die waren voor het onderwijs. En je had symbolen, en die verwezen naar de werkelijkheid daarachter. Uiteraard heeft Satan altijd geprobeerd het onderwijs te beïnvloeden en om de symbolen een andere betekenis te geven. Dat is een hele lange geschiedenis. Als we dat een beetje nagaan dan zien we dat in de geschiedenis de betekenis van de afbeeldingen beïnvloed wordt en dat de boze probeert daar een andere betekenis aan te geven en dat de betekenis successief minder wordt en dat de symbolen langzamerhand leeg gemaakt worden. En dat is nog steeds zo, tenzij de Heilige Geest opnieuw inspiratie geeft. Een voorbeeld daarvan lezen we in het Oude Testament, van de slang die ik zonet genoemd heb. De Israëlieten wisten aanvankelijk, natuurlijk, dat het niet de koperen slang zelf was waardoor zij genezen werden. Maar in de loop der eeuwen werd de werkelijkheid waar de slang naar verwees a.h.w. aan de slang zelf toegekend. En dan zien we dat in de tijd van Hiskia die koperen slang verafgod wordt en dat er offers aan Nechustan, zo noemden ze dat ding, gebracht werden. En dat Hiskia die koperen slang verpulvert, omdat die tot een afgod geworden was. De werkelijkheid waar hij naar verwees werd aan het stuk koper zelf toegekend. Iets dergelijks is gebeurd met de beelden die in de vroegere kerken waren. Die symbolen verwezen aanvankelijk naar de werkelijkheid daarachter, ze vatten die werkelijkheid samen. Maar op een gegeven ogenblik werd de werkelijkheid aan de symbolen toegekend, en dan ontstaat er bijgeloof. En de afbeeldingen werden leeggemaakt. We hebben toen in de 16e eeuw in de Nederlanden de beeldenstorm gehad, waarbij die afbeeldingen en die symbolen door de mensen vanuit de reformatie kapot gemaakt werden. Daarna zijn er wel weer afbeeldingen gekomen. Wij kunnen niet zonder. We hebben beelden, afbeeldingen nodig om te denken en om onderwijs te geven. En in de reformatische

kerken kwamen die afbeeldingen en symbolen niet zozeer terug in het kerkgebouw, maar wel in de bijbelvertalingen of in prenten die de mensen thuis ophingen. Of op gebruiksvoorwerpen. Op allerlei gebruiksvoorwerpen stonden bijbelse afbeeldingen. Op een wieg, op een schoenlepel, op serviesgoed, op de knopen van de broek die een man droeg als hij op reis ging, op kleeborstels. Op de linnenkast stonden gesneden afbeeldingen. Dat waren na de beeldenstorm bijna altijd afbeeldingen die verder van Christus afstonden. Voor de beeldenstorm waren er erg veel beelden en afbeeldingen van Christus in Zijn lijden. Daar draaiden eigenlijk de afbeeldingen en symbolen om. Of van a.h.w. basislessen uit de Bijbel. Na de beeldenstorm leek het wel alsof mensen daar bang voor waren, alsof er een soort herinnering was van :dat kun je niet doen, dat was niet goed. En de beelden en de afbeeldingen die toen gemaakt werden stonden a.h.w. verder van Chr. af. Bijv. een wieg met daarop de doop van de kamerling. Of van Mozes in het biezen kistje, Salomo en de twee moeders. Veel voorstellingen hadden met verhalen uit de Bijbel of ook wel uit de apocriefe boeken te maken. Voorstellingen en afbeeldingen op allerlei voorwerpen, maar ook op gevelstenen, en in boeken, in gebrandschilderde ramen, in schilderijen. Maar ook tref je afbeeldingen vanuit het heidendom of classicistische afbeeldingen aan. En in de loop der eeuwen is de verhouding tussen niet-bijbelse en bijbelse voorstellingen duidelijk verschoven naar toenemend meer niet-bijbelse voorstellingen. Tot het in onze eeuw overwegend niet-bijbelse voorstellingen zijn. En afbeeldingen.

Nu wil ik eerst iets zeggen over een ander gebied wat van belang is voor het onderwerp afbeeldingen. Dat gaat over de taal.

De taal is een systeem van symbolen. Veel talen zijn levend. Er is ook een ontwikkeling in taal. maar typerend is altijd geweest dat mensen erop vertrouwden dat betekenissen van woorden betrouwbaar zijn. Een woord dat nu dit betekent betekent niet morgen of voor jou opeens iets heel anders. Maar nu is er in onze eeuw een filosofische ontwikkeling gekomen waardoor die betrouwbaarheid is verdwenen. Er is een scheiding gekomen tussen het symbool wat in het woord uitgedrukt wordt, en de werkelijkheid waar dat woord, het symbool naar verwijst. Er is nog niet zo lang geleden een boek uitgekomen van een amerikaans- joodse schrijver, George Steiner, over dit gegeven, onder de titel: Het verbroken contract. In dat boek laat hij zien dat er een scheiding is opgetreden tussen het symbool, het woord, en de wereld waar dat woord altijd aan verbonden is geweest. En die scheiding is eigenlijk de konsekwentie van een ontwikkeling die in de afgelopen eeuwen in onze cultuur heeft plaatsgevonden. Die ontwikkeling werd gevoed door het rationalisme en het humanisme, waarin de autonome mens centraal stond; door de filosofie van Nietzsche waarin hij God dood verklaarde, de filosofie van Hegel waarin waarheid niet meer als absoluut gezien werd. Deze ontwikkeling is in onze eeuw sterk gevoed vanuit het existentialisme. In het existentialisme van Sartre, dat nog steeds wel doorwerkt ook al hoor je er niet zo veel meer over, werd erg benadrukt dat echte menselijkheid pas echt mogelijk is als elke verticale relatie met God uit de weg gewerkt is. Na het existentialisme hebben we een andere stroming gekregen, het structuralisme of ook wel het post- modernisme. Daarin is de filosofie eigenlijk dat het niet van belang is wie we zijn, of wat we zijn. Alleen nog wat we doen, binnen welke structuren. Dat ligt ook wel een beetje voor de hand. Na het existentialisme waarbij de relatie met God ontkend werd is het haast niet mogelijk om nog te weten wie je bent, wat je waarde is en waarom je belangrijk bent. In het structuralisme doet het er ook niet toe wat men vindt, welke meningen er zijn, welke opinies er zijn. Absolute waarheid bestaat ook niet, absolute waarden bestaan niet.

Een uitloper daarvan weer is dat men opzettelijk probeert de meningen door te prikken, opinies te ontmaskeren. Die stroming noemt men het deconstructivisme. Opzettelijk wordt daarin de relatie tussen het symbool en de werkelijkheid doorgesneden. En als eenmaal zo'n symbool losgemaakt is van de werkelijkheid erachter waar het naar verwees dan kun je vervolgens met het symbool zelf gaan doen wat je wilt. En dat is ook wat we zien. Dat werkt door op allerlei terreinen.

Dat deconstructivisme treedt op het gebied van de filosofie, in de theologie, in de kunst, in de literatuur, in de linguïstiek, 't schijnt ook in de muziek, en ook in entertainment. En ik denk dat we daarmee ook te maken hebben in een aantal reclamecampagnes die we op straat tegenkomen.

Het is van belang ons te realiseren wat er gebeurt als zo'n symbool leeggemaakt is. Iedereen kan aan een symbool dat losgemaakt is van de werkelijkheid erachter zijn eigen invulling geven. En wat ik er mee doe is voor een ander niet relevant. Een mogelijkheid is dat de werkelijkheid aan het symbool zelf wordt gebonden en dat is dan vergelijkbaar met wat gebeurde in de tijd van Hiskia met de koperen slang. NI. dat de werkelijkheid van de genezing die mensen konden vinden in Chr. en waar de slang naar verwees, dat die aan de slang zelf werd toegekend. Ditzelfde gebeurt ook als je een kruisje gaat dragen als een soort amulet en gelooft dat als je dat kruisje maar omhebt, dat je dan safe bent en dat je dan geen ongeluk zult krijgen. Een andere mogelijkheid is dat je het kruis gaat gebruiken omdat het je wat doet, omdat je het interessant vindt. Op die manier zie je

New AGE mensen lopen met een gewoon kruis en met een kruis van de rozenkruizers, of met een omgekeerd kruis. Dat maakt voor hen niets uit, het is een religieus object en dat doet hen wat. Wat de echte betekenis van het kruis is, is voor hen niet meer relevant. Op die manier wordt ook Maria voorgesteld als een godin uit vroeger tijden. Afbeeldingen van Maria worden nu gesuggereerd afbeeldingen van de godin, en dat is dan de godin Astarte, of Isis, Diana, Artemis te zijn.

Het losmaken van de betekenis van de symbolen van de symbolen zelf gebeurt ook in de theologie. Dat treedt daar op waar mensen niet een persoonlijke relatie met God hebben in Christus, waarin mensen niet wedergeboren zijn. Dan zijn ze heel kwetsbaar op het moment om in deze val te trappen. Dan zie je verschillende dingen gebeuren. Verschillende dingen zijn mogelijk. Het is mogelijk dat dan de Bijbel zelf een afgod wordt. Dan gaat het niet meer om een persoonlijke relatie, dat we Gods kind zijn, in Christus. En dat de verhouding met de Vader en met de Zoon belangrijk zijn. Maar dan gaat het om de Bijbel. met de Bijbel zelf kunnen we afgoderij bedrijven. Maar de andere kant is ook mogelijk. Dan wordt de werkelijkheid waar de Bijbel over spreekt aan het woord zelf gehecht. Bijv. in Amsterdam staat Ds. Ter Linde, in de Westerkerk. Dat is een hele goede verteller. Ik heb hem zelf een keer het opstandingsverhaal horen vertellen. Aan het eind zei hij: "Dit is een waar verhaal. Het is niet echt gebeurd, maar het is een waar verhaal". Dan wordt de waarheid waar het opstandingsverhaal over spreekt op het verhaal zelf geplakt. de waarheid waar het naar verwijst wordt ontkend, het is niet echt gebeurd, zegt hij. Maar het is een waar verhaal. Ja, want hij zegt het op dat moment, hij vertelt het op dat moment. dus het vertelsel is er. En hij gelooft ook dat wij zelf met ons verstand moeten duiden wat de Bijbel zegt en inrichten. En dan heb je de deur helemaal openstaan voor de moderne theologie. Dan kun je met de Bijbel doen wat je wilt.

De ontwikkelingen op het gebied van kunst, filosofie, theologie, literatuur die we momenteel kunnen onderkennen, zijn de konsekwenties van ontwikkelingen die al heel lang bezig zijn geweest. Maar die nu tot ons komen in de kranten, op de t.v., op de straten. Maar je komt ze wel overall tegen, het is heel erg algemeen. Ze geven een boodschap: we leven in een wereld en God is de grote onbekende.

Nu wil ik even teruggaan naar Ezech.8, waarin de Bijbel spreekt over de afbeeldingen in de binnenkamer. Nu moeten we ons opnieuw de vraag stellen: wat hebben wij in onze binnenkamer? Welke boodschappen hebben we in de loop der jaren tot ons laten komen als we naar posters keken, als we advertenties zagen, als we toneelstukken of films zagen, als we boeken lezen of illustraties bekeken? Welke afbeeldingen dragen we bij ons, welke herinneringen? Paulus zegt in Filip.4: 8 "Al wat waar, al wat waardig is en wat rein is en deugd heet en lof verdient enz. bedenk dat". maar daar doet zich het probleem voor: hoe kun je dat bedenken als je binnenkamer vol is met afbeeldingen waarbij de vraag naar waarheid, waardigheid of reinheid niet relevant is en er eigenlijk van losgemaakt is. Men schat dat de kinderen in de V.S. 15.000 a18.000 keer zien dat mensen gedood worden voordat ze naar de middelbare school gaan. Op t.v. en in films voornamelijk uiteraard. Ze hebben gemiddeld iets van 200.000 gewelddadige handelingen gezien dan, wordt geschat. Dat zijn allemaal afbeeldingen die tot hen gekomen zijn en die ergens in hun voorraadkamer opgeslagen liggen.

De illustraties in kinderboeken vertonen een verschuiving van persoonlijke relaties naar machtsrelaties. De nadruk op macht, overmacht, sterkte wordt steeds groter, en daarbij wordt het steeds minder persoonlijk. Ook de spelletjes van superman-achtige dingen zijn allemaal afbeeldingen die een boodschap in ons hart geven, of in het hart van de kinderen die dat zien of daar mee spelen. Bij die verhalen, bij die illustraties wordt goedkwaad eigenlijk als een ouderwets iets beschouwd. Het gaat meer om: wie is de sterkste, wie wint er? Bijv. de tekenseries van Tom en Jerry daar gaat het er gewoon om: wie is de ander het slimste af in het overtroeven, of in gemenigheid, of in het de ander erin laten luizen. Daar gaat het niet om liefde of aanvaarding, nee, het gaat erom: hoe kan ik de ander het beste een hak zetten?

In speelgoed nemen de fantasiebeesten als de ninya- turtles of occulte poppetjes, onaardse wezens nemen toe. Dat zijn de artikelen die in de speelgoedwinkels het beste verkopen. Wat doet het spelen met die ninya-turtles in het hart van een kind? Heel veel computerspelletjes zijn occult, hebben te maken met wezens die occult geladen zijn, die niet menselijk zijn.

En waar spreken we over met de kinderen? Spreken we met ze over de Heer, zoals HIJ heeft gezegd in Deut. 6 of spreken we over die spelletjes, of spreken we over die video's of de films die ze gezien hebben? Voor tieners geldt dat ze vaak praten over reclames die ze gezien hebben of over programma's of films die ze gezien hebben. En als ik denk over de reclames dan moet ik denken aan het meisje van FA. In de loop van de laatste tien jaar (ik zeg dit in '93, en tik dit uit in febr. '95) heeft de firma Henkel een aantal reclamespots laten maken rondom wat ze noemen "het actieve jonge meisje". Dat actieve jonge meisje is bloot en zichtbaar voor iedereen. Die beelden komen tot ons, tot de meisjes van 12, 13 jaar, ze komen tot de jongens en de ouderen natuurlijk. Als die kinderen ouder worden en wij er niet over spreken, dan komt toch langzaam maar zeker er

een boodschap door van :als je jong bent, en als je actief bent dan is het normaal dat je ook bloot bent en het is niet vreemd dat je dan ook zichtbaar bent voor iedereen. En onze dochters kunnen ergens onbewust, in hun hart die gedachte meedragen dat dat er eigenlijk bij hoort. En dat kunnen de jongens ook.

We kennen ook de life-style advertenties waarbij de mannen en de vrouwen, of de jongens en de meisjes altijd bijzonder zijn, altijd heel mooi zijn, knap en rijk, waarin het leven spannend is. maar waarin het leven ook zonder God is. En waarin je doet wat je wilt. In de boodschappen die we op ons afkrijgen, en dat zijn dus heel veel afbeeldingen, daarin is de ondertoon: God is er niet. Hij IS er eenvoudig niet. De symbolen zijn leeggemaakt en vervolgens gevuld zoals men dat zelf wilde. En daarbij is de vrouw een wezen dat verleidt, of een wezen dat onafhankelijk is. En de man is een wezen die van auto's houdt, en die vrouwen versiert.

De visie op de werkelijkheid die vanuit de wereld op ons afkomt is nihilistisch. Vaak onder het mom van humor. Vaak als ik vraag in counseling: zullen we samen naar het kruis toe gaan, zullen we bij het kruis knielen en wil je opkijken naar Jezus? Naar Zijn handen, Zijn gezicht en wil je je moeiten in Zijn handen leggen? dan is het antwoord van mensen: ik weet het niet, ik kan me er niets bij voorstellen. Dat antwoord zou voor de Middeleeuwse mens onbegrijpelijk zijn. Want zij konden zich daar wel heel veel bij voorstellen. Maar wij kunnen dat waarschijnlijk niet meer omdat in er onze harten, in onze voorraadkamers geen beelden zijn van wie Jezus is. Wij hebben zoveel andere beelden tot ons gekregen die niets met Jezus, niets met God te maken hebben, dat we niet kunnen bedenken wie Hij is en dat, als we proberen naar Hem op te kijken bij het kruis er alleen maar leegte is.

De eerste belangrijke vraag bij dit alles is :kennen we God als Vader in Jezus Christus? Er vanuit gaande dat dat zo is, dan is het van belang dat we denk ik gaan leren dat we al die afbeeldingen die we in onze voorraadkamer hebben, in onze binnenkamer, dat we die gaan geven aan Jezus zelf. In Ezech. 8 lezen we :er zijn graveersels op de muur, er zijn afgodsbeelden in, er zijn gruwelijke beelden in. Nu, wij dragen gruwelijke beelden bij ons. Er kunnen gruwelijke herinneringen zijn, gruwelijke indrukken, gruwelijke beelden van dingen die we gezien hebben, die helemaal niet realistisch waren, uit thrillers, uit horrorfilms, uit science fiction, boeken, films. En het is van belang dat we al die afbeeldingen in de handen van Jezus gaan geven en dat we daardoor reiniging ontvangen. Als we ze aan Hem geven dan neemt Hij ze uit ons weg. Dat is een echt werk dat Hij doet. En dan wil Hij ons reinigen door Zijn bloed als we dat vragen.

Daarnaast is het belangrijk dat we gaan leren dat we de leugens van die afbeeldingen gaan weerstaan. Dat we gaan kijken: wat is de boodschap in deze afbeelding? Wat zegt deze boodschap tegen mij? En in onze tijd hebben we bijna altijd te maken met een leugenachtige boodschap. We moeten leren die leugens te weerstaan. Anders komen ze ongecensureerd in onze binnenkamer. En daar oefenen ze hun werk uit, en hun invloed. Wij moeten de leugens gaan weerstaan. En daar tegenover moeten we Gods waarheid proclameren. En dan moeten we er ook over spreken met de kinderen. Dat proclameren is eigenlijk: in de hemelse gewesten de waarheid zeggen. Zodat de bolwerken van leugens waarmee we geconfronteerd worden afgebroken kunnen worden. Maar we moeten er ook over spreken met andere mensen en die leugens expliciet maken. We moeten er over praten met onze kinderen. De kleine, de groten . We moeten erover praten met onze partner, in de gemeente. En de waarheid spreken. Als wij willen dat Jezus gestalte in ons krijgt, dan moeten we al die afbeeldingen die Jezus weerstaan en die Hem niet kennen en erkennen eerst kwijtraken. In 1 Thess.5: 23 zegt Paulus dat het de bedoeling is dat geheel onze geest, ziel en lichaam onberispelijk zullen zijn op de dag dat Jezus terugkomt. En in Rom.8 zegt hij dat Jezus de eerstgeborene is onder vele broederen. Het is van belang dat we op Jezus gaan lijken. Maar dat kan niet als we zoveel afbeeldingen bij ons hebben die tegen God ingaan of die helemaal niets met God te maken hebben. God wil dat we horen bij zijn gemeente en dat we een volk zijn dat met Hem leeft, dat over Hem denkt, dat over Hem spreekt, dat op Hem betrokken is. En daar moeten we eigenlijk elke keer opnieuw voor kiezen.

In Neh. 13 lezen we dat de hogepriester aan de Ammoniet Tobia een kamer in de tempel heeft gegeven waar Tobia al zijn spullen heeft gebracht. En als Nehemia terugkomt van zijn bezoek aan de koning dan ziet hij dat en dan wordt hij zo boos. Hij laat Tobia eruit gooien en hij laat die kamer helemaal schoonmaken en reinigen. Als de troep van de wereld, bij Tobia uit het heidendom, en bij ons uit de wereld en ook uit het heidendom als die uit de binnenkamer verwijderd worden, dan kunnen Gods gaven terugkomen in die kamer. In het geval van Nehemia konden het spijsoffer en de wierook daarin teruggebracht worden, en de tienden van het volk. Maar in onze binnenkamer kan dan Gods waarheid weer komen. Zijn gaven, Zijn vreugde, de aanbidding voor de Heer kunnen dan weer vanuit ons hart gestalte krijgen. Maar ons hart moet dan wel eerst schoongemaakt worden.

Ik denk dat het een taktiek van de boze is dat hij probeert dat we, nadat we Gods kinderen zijn geworden en gereinigd zijn door het bloed van Christus, toch weer bevuild, en vervuild worden door afbeeldingen die hij aanbrengt en waarvoor we ons openstellen, en door allerlei troep uit de wereld. En als we die binnenkamer niet steeds laten reinigen en openleggen voor het licht van de Heilige Geest, zodat er aangewezen kan worden

wat vuil is en dat er uit gehaald kan worden door de Here Jezus, dan denk ik dat we een zout worden dat zijn kracht verliest. En dat is natuurlijk nu net wat de boze probeert. Een gemeente die niet zoutend zout is. In een cultuur die bezig is, door al die processen, om uit elkaar te vallen en om chaotisch te worden. Ik geloof dat we mogen zeggen dat de vijand probeert de muren omver te halen en bressen te slaan. Maar God vraagt wachters die op de bres willen gaan staan en die die muur opnieuw willen optrekken, zodat het land niet verwoest zal worden. Het is onze roeping om in de waarheid staande zo'n wachter te zijn.